

Nieuwe wetgeving WBTR - Belangrijke wijzigingen die wettelijk zijn vastgelegd en opgenomen moeten worden in de statuten

Met de nieuwe wetgeving WBTR wil de overheid voorkomen dat verenigingen- en stichtingen worden geschaad door wanbestuur, onverantwoordelijk financieel beheer, zelfverrijking, misbruik van posities en andere ongewenste activiteiten. De nieuwe wet is een gevolg van incidenten en wantoestanden die zich afgelopen jaren voordeden bij kleine en grote organisaties die te maken hadden met slechte bestuursvoering.

De nieuwe regelgeving moet ervoor zorgen dat bij alle verenigingen- en stichtingen de procedures en afspraken op orde zijn. De wet spreekt hiermee over kwaliteitsverbetering en professionalisering.

1. De Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) (stap 1)

- Deze is bedoeld om wanbestuur, onverantwoordelijk financieel beheer, misbruik van positie en andere ongewenste activiteiten binnen besturen te voorkomen. De WBTR treedt op 1 juli 2021 officieel in werking en vanaf die datum moeten verenigingen en stichtingen volgens de overgangsregeling 'binnen 5-jaar' voldoen aan de verplichtingen die uit deze wet voortvloeien. Bestuurders en toezichthouders worden verplicht procedures intern te bespreken, afspraken vast te leggen en deze binnen de vereniging of stichting te borgen. Doel van de WBTR is het professionaliseren en het verhogen van de kwaliteit van besturen. Hiermede worden zij in directe lijn gebracht met de regelingen die al gelden voor de B.V. en de N.V. Dus zaken die eerder wel mogelijk waren maar niet in de wet stonden zijn vanaf heden wettelijk vastgelegd.

2. Belang stichting/vereniging (stap 2)

- Bestuurders en de raad van toezicht van een vereniging/stichting moeten zich bij hun taak richten naar de belangen van hun organisatie en de met haar verbonden ondernemingen of organisaties.
  - Bestuursleden en toezichthouders moeten afspreken en vastleggen hoe ze het belang van de vereniging of stichting altijd voorop stellen.
  - Hoe leiden ze de organisatie en welke resultaten willen ze op welke manier bereiken?
  - Goed bestuur gaat over zaken zoals integriteit, transparantie, samenwerken, risicobeheersing (dus goed opletten bij grote uitgaven), samen beslissingen nemen, collegialiteit etc.
  - Bestuurders zijn ten alle tijden in staat in het belang van de organisatie te beslissen en bevragen elkaar daar kritisch op.

3. Hoofdelijke aansprakelijkheid bestuursleden (stap 3)

- Bestuurders zijn hoofdelijk aansprakelijk en daarmee ook voor daden van medebestuurders.
- Wanneer sprake is van onbehoorlijk bestuur en er ontstaat schade, kan de bestuurder voor die schade aansprakelijk gesteld worden. Het gaat hierbij niet om kleine fouten, maar ernstig verwijtbaar handelen. Onenigheden kunnen worden voorkomen door belangrijke afspraken binnen een bestuur vast te leggen.
- Indien bestuurders van de stichting/vereniging bij een faillissement hun taak onbehoorlijk hebben vervuld en aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is, worden zij hoofdelijk aansprakelijk gesteld voor het tekort in de failliete boedel. Daarvan is in elk geval sprake als de boekhouding niet aan de gestelde eisen voor stichtingen/verenigingen voldoet. Het is aan de bestuurder om zelf aan te tonen dat dit geen oorzaak is van het faillissement.
- Ook leden kunnen (bijvoorbeeld via de ALV) een bestuur aanklagen als ze het niet eens zijn met beslissingen.

- Een bestuurder van een stichting/vereniging kon al aansprakelijk worden gesteld, maar nu wordt dit wettelijk geregeld. De kapstok daarvoor is onbehoorlijk bestuur, waarbij kan worden gedacht aan fraude van een ander bestuurslid; fouten in procedures binnen de vereniging of stichting; tekortschieten in financiële controles; of geen transparante inkoop en uitgaven. Het aansprakelijkheidsrisico van bestuurders wordt echter niet groter door de WBTR. Wat wel verandert is het kader waarbinnen sprake is van persoonlijke aansprakelijkheid. Het gevolg is dat degene die een bestuurder of commissaris aansprakelijk wil stellen, meer handvatten heeft om dat te doen.
- Om fraude te voorkomen kan een aantal financiële afspraken binnen een bestuur worden vastgelegd. Wanneer er geen overeenstemming is, worden de bezwaren van bestuursleden ook opgeschreven (onder andere in notulen).
- Bepaal dat de penningmeester uitsluitend betalingen mag doen die zijn gefiatteerd (goedkeuring) door een ander bestuurslid. In dat kader is het verstandig ‘buiten de penningmeester’ een ander bestuurslid voor het factuuradres aan te duiden, die gelijk de facturen kan fiatteren.
- Beperk het contante geldverkeer en laat dit zoveel mogelijk per bank verlopen, dan wordt het automatisch geregistreerd. Als binnen uw organisatie toch met contant geld moet worden gewerkt, zorg dan voor sluitende procedures.
  - Stort aan het einde van het jaar alle contante gelden af bij de bank waardoor de kascommissie een goede controle kan uitvoeren.
  - Laat contante opbrengsten altijd tellen door twee personen die de bedragen noteren en daarvoor tekenen.
- Jaarlijkse controle door een kascommissie is wettelijk verplicht voor elke vereniging en statutair verplicht voor veel stichtingen.

4. Tegenstrijdig belang (stap 4.1)

- De WBTR wil tegengaan dat een bestuurder of toezichthouder handelt vanuit eigen belang, tegen de belangen van de vereniging of stichting in. Dat stelt eisen aan de besluitvorming binnen het bestuur, dus moeten de statuten een tegenstrijdig-belangregeling voor bestuurders en toezichthouders bevatten, waarin een bestuurder/toezichthouder met een tegenstrijdig belang niet mag deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over het relevante onderwerp. Als hierdoor geen besluit kan worden genomen of als alle bestuurders in een vereniging een tegenstrijdig belang hebben is de algemene vergadering het aangewezen orgaan, tenzij de statuten anders bepalen. De regel dat de algemene ledenvergadering vertegenwoordigers kan aanwijzen bij tegenstrijdig belang komt te vervallen en daarmee zijn dergelijke bepalingen ook niet meer rechtsgeldig in de huidige statuten. Stichtingen hebben geen algemene vergadering, daarom blijft de beslissingsbevoegdheid bij het bestuur die dan wel schriftelijk moet vastleggen wat de overwegingen zijn die aan het besluit ten grondslag liggen. Dit schriftelijk vastleggen helpt bestuurders als achteraf verantwoording moet worden afgelegd.
  - Voorbeelden van tegenstrijdig belang vereniging/stichting, waarbij een bestuurder straks niet meer bij het overleg over dit besluit aanwezig mag zijn:
    - Het sluiten van een overeenkomst door de vereniging met het bedrijf van de partner van de bestuurder. De bestuurder heeft er een persoonlijk belang bij dat zijn partner extra inkomsten genereert;
    - Een bestuurder die namens de vereniging iets van zichzelf privé inkoopt voor een te hoge prijs.

- Wat wellicht goed is om bij stil te staan ‘is dat deze beperking er in bepaalde gevallen voor kan zorgen, dat de vereiste statutaire meerderheid niet wordt gehaald’ omdat sprake is van een tegenstrijdig belang, waardoor een bestuurder niet mee mag stemmen en de besluitvorming wordt geblokkeerd. Een oplossing hiervoor kan zijn dat in de statuten wordt opgenomen dat het tegenstrijdig belang kwalificeert als een belet (zie punt 6).

5. Bezoldiging bestuurders (stap 4.2)

- De algemene ledenvergadering kan bij verenigingen een bezoldiging (beloning/vergoeding) aan bestuurders toekennen.

6. Ontstentenis en belet (stap 5)

- De statuten moeten een regeling bevatten voor ontstentenis en belet van alle bestuurders (en/of toezichthouders) wanneer een organisatie zonder bestuur dreigt komen te zitten. Er moeten dus bepalingen vastliggen wie er beslissingen mag nemen als niemand van het bestuur dat nog kan. Hierin moet ook worden meegenomen hoe besluitvorming plaatsvindt als een bestuurslid tijdelijk, langdurig of definitief afwezig is. Het wordt raadzaam geacht hierin vast te leggen wat het verschil is tussen een gewoon en een demissionair bestuur.
  - Ontstentenis: toezicht op de situatie dat een bestuurder defungeert, ontslagen, teruggetreden of is overleden.
  - Belet: toezicht (bijvoorbeeld) langdurige ziekte of schorsing.
    - Wat onder belet valt mag een stichting of vereniging zelf bepalen in de statuten, zolang het maar ‘voldoende concreet’ is.
- Zoals bij hiervoor (bij punt 4) al beschreven, kan ervoor worden gekozen om tegenstrijdig belang te kwalificeren als belet. Als dit wordt gedaan, dan kan ook een bepaling worden opgenomen wat er gebeurt wanneer sprake is van belet, bijvoorbeeld dat de bestuurder of commissaris tijdelijk wordt vervangen. Dan kan alsnog een besluit (met een bepaalde meerderheid) worden genomen.

7. Beperking meervoudig stemrecht (stap 6)

- Het meervoudig stemrecht wordt beperkt, wat betekent dat een bestuurder niet méér stemmen mag uitbrengen dan de rest van de bestuurders bij elkaar. Hiermee wordt voorkomen dat één bestuurder alle zeggenschap heeft. Wanneer er toch zo’n regeling in de statuten staat, dan gelden deze nog tot uiterlijk 5 jaar na inwerkingtreding van de WBTR en komen vervolgens automatisch te vervallen.
  - Het is echter in bepaalde gevallen toegestaan dat een bestuurder meer stemmen heeft dan een andere, maar hier zijn wel regels aan verbonden die je als bestuur moet vastleggen in de omgangsregeling.

8. Raad van Toezicht (stap 7.1)

- Wanneer een vereniging/stichting gaat werken met een raad van toezicht komen er verplichtingen waaraan deze moet voldoen.
  - Toezichthouders hebben volgens wetgeving bepaalde rechten én plichten. Als het gaat om aansprakelijkheid, gelden dezelfde regels als voor bestuurders. Punt 9 gaat verder in op de integratie van een raad van toezicht in een bestuur.

9. One-tier board (stap 7.2)

- De vereniging/stichting kan gaan werken met een combi-bestuur van uitvoerende en niet uitvoerende bestuurders (one-tier board) en wordt de raad van toezicht geïntegreerd in het 'gewone' bestuur. Hierbij heb je bestuurders die uitvoerend beleid maken en bestuurders die toezicht houden. Dergelijke modellen moeten in de statuten worden meegenomen.

10. Bindende voordracht bestuursleden (stap 8)

- De vereniging dient vast te leggen wie bestuursleden benoemt. Als sprake is van een bindende voordracht, heeft de ledenvergadering weinig invloed. Voor die situaties gelden regels die je goed met elkaar moet doornemen.
  - Wanneer er bij het benoemen van nieuwe bestuurders maar 1 kandidaat is, wordt in de regel besloten deze kandidaat als bestuurder aan te stellen. Dit bindende karakter van de voordracht kan door de ALV worden opgeheven door een 2/3 meerderheid.

11. Raadgevende stem (stap 9)

- In zaken waar de algemene ledenvergadering over moet besluiten krijgen bestuurders afzonderlijk een raadgevende stem en hebben daarmee gelegenheid hun zienswijze op een kwestie toe te lichten. Gebeurt dat niet, dan kan het besluit dat hierop volgt ongeldig zijn. Hetzelfde geldt voor besluiten die buiten de ALV zijn genomen.

12. Ontslagregeling bestuurders stichtingen

- De nieuwe wetgeving gemachtigd een vereniging/stichting om een bestuurder wegens verwaarlozing van zijn taak (of andere gewichtige redenen) door de rechter te laten ontslaan op grond waarvan het voortduren van het bestuurderschap in redelijkheid niet geduld kan worden of het niet of niet behoorlijk voldoen aan een bevel van de voorzieningenrechter (artikel 2:298 lid 1).

13. Statutenwijziging (stap 10)

- Verenigingen- en Stichtingen hoeven volgens de vernieuwde wetgeving niet direct voor 1 juli alle statuten te wijzigen, maar het is echter wel raadzaam dit binnen 5 jaar te regelen. Bij een eerstvolgende statutenwijziging kunnen deze aangepast worden aan de WBTR wetgeving. Laat je de statuten ongewijzigd, dan zijn bepalingen in strijd zijn met de nieuwe wet die per 1 juli 2026 onherroepelijk wordt en de huidige statuten onrechtsgeldig maakt. Bij aanvullende rechten- en plichten moeten deze juist aan de statuten toegevoegd worden omdat deze er mogelijk niet in staan, terwijl het bestuur en de algemene ledenvergadering zich wel aan deze regelgeving moeten gaan houden. Bij problemen of onduidelijkheden worden vaak de statuten geraadpleegd en is het van belang dat deze up-to-date zijn. Het voorkomt dat bestuurders denken dat zij conform de statuten handelen, terwijl de bepalingen in strijd met de wet zijn.
  - Het gaat erom dat bestuursleden alle onderdelen van de wet bespreken en hun afspraken vastleggen. Daar is het de wetgever om te doen als het gaat om 'goed bestuur'.

14. Tijdelijke Corona wet

- Door corona is er tijdelijke wetgeving waarin onder meer is vastgelegd dat digitaal vergaderen is toegestaan. Het is niet uitgesloten dat deze wetgeving binnenkort definitief wordt vastgelegd en kan daarom raadzaam zijn om hier nog even op te wachten, zodat dit soort zaken direct in de nieuwe statuten meegenomen kunnen worden.

15. Checklist

- Het huidige bestuursmodel behouden of wijzigen (dan in ieder geval statutenwijziging)?
- Leg financiële afspraken binnen het bestuur vast (inzake fiattering e.d.).
- Bestuurders moeten zich houden aan de wet/statuten en gaan geen (financiële) verplichtingen aan terwijl bekend is dat de organisatie deze niet kan nakomen.
  - Hiervoor nemen bestuurders maatregelen tegen voorzienbare (financiële) risico's en vergewissen zich ervan dat collega-bestuurders hun taken- en verplichtingen kunnen uitvoeren, zodat het door een medebestuurder gevoerde beleid niet tot risico's voor de organisatie leidt.
  - Bestuurders vergaderen regelmatig en leggen onderling verantwoording af inzake de uitvoering van de taken.
  - Zijn goed geïnformeerd over besluiten die genomen worden en leggen die vast.
  - Wanneer er geen overeenstemming is worden bezwaren van bestuursleden in de notulen opgeschreven.
  - Beoordeeld moet worden of het bestuur in staat is tot een behoorlijke taakvervulling en of de administratie op orde is.
- Bestuurders zijn te allen tijde in staat om in het belang van de organisatie te beslissen en bevragen elkaar daar kritisch op.
- Er is een duidelijke tegenstrijdig-belangregeling dus afwegingen die in dat kader gemaakt worden, moeten goed zijn vastgelegd.
- Meervoudig stemrecht is (in de statuten) begrensd.
- Er is een ontstentenis en belet regeling (in de statuten opgenomen).
- Hoe besluitvorming is geregeld als het bestuur niet compleet is.
- Bekijk of het noodzakelijk/mogelijk is om een aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders en toezichthouders af te sluiten.

Kwaliteitsverbetering besturen

De WBTR vraagt meer dan alleen het aanpassen van de statuten en is ook bedoeld om de kwaliteit van besturen in zijn totaal te verbeteren.